

Sygn. I C 213/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 grudnia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Słupsku I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Beata Kopania
Protokolant:	protokolant Patrycja Sędziak

po rozpoznaniu w dniu 14 grudnia 2017 r. w Słupsku

na rozprawie

sprawy z powództwa U. C.

przeciwko J. C.

o rozwiązanie umowy dożywocia, o zapłatę ewentualnie o rentę

1. umarza postępowanie co do rozwiązania umowy dożywocia oraz o zapłatę kwoty 36.519,46 zł.;
2. zmienia uprawnienie powódki do otrzymywania wyżywienia, lekarstw, ubrania oraz środków higieny, wynikających z umowy dożywocia z dnia 19 marca 2012r., objętej aktem notarialnym sporządzonym przed notariuszem J. K. prowadzącym kancelarię notarialną w C., Rep (...), na dożywotnią rentę w wysokości 800 zł. miesięcznie płatną do 15 – go dnia każdego miesiąca wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w razie opóźnienia w płatności którejkolwiek z rat, począwszy od miesiąca lipca 2017r., przy zachowaniu dożywotniego prawa do bezpłatnego korzystania z mieszkania, przy czym za październik 2017r. rentę tę pomniejsza o kwotę 300 zł.;
3. zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 10.350 zł. (słownie dziesięć tysięcy trzysta pięćdziesiąt złotych) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 29 września 2017r. do dnia zapłaty;
4. oddala powództwo w pozostałym zakresie;
5. znosi wzajemnie koszty procesu między stronami;
6. przyznaje radcy prawnemu, L. K. ze Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Słupsku kwotę 6.300 zł. powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług tytułem kosztów pomocy prawnej udzielonej pozwanej z urzędu w postępowaniu w pierwszej i drugiej instancji;
7. nie obciąża pozwanej kosztami nieopłaconej opłaty od rozszerzonego powództwa.

Na oryginale właściwy podpis

Sygn. akt IC 213/17

UZASADNIENIE

Powódka - U. C. wystąpiła przeciwko pozwanej J. C. o rozwiązanie umowy dożywocia zawartej między stronami w dniu 19 marca 2012 roku oraz o zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki kwoty 36.519,46 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

Na uzasadnienie wskazała, że pozwana nie wywiązuje się z przyjętych na siebie obowiązków wynikających z umowy dożywocia, a wykraczających poza zakres przyjęcia powódki jako domownika. Podała, iż pozwana nie mieszka w stanowiącym jej własność lokalu i praktycznie w nim nie przebywa, co wyklucza możliwość wypełniania przez nią obowiązków w formie rzeczowej. Z uwagi na wiek, chorobę i wynikającą z nich niedyspozycję zdarza się, iż olbrzymią trudność sprawia powódce robienie zakupów, przygotowywanie posiłków, a także dotarcie do lekarza. Podkreślała, iż nigdy nie zwalniała i nadal nie zwalnia J. C. z wynikających z umowy świadczeń. Na wysokość zadłużenia pozwanej w stosunku do powódki opiewającą na łączną kwotę 36.519,46 zł składają się: 24.560 zł stanowiąca równowartość niedostarczonego powódce pożywienia (20 zł x 1228 dni od 20 marca 2012 roku do dnia 31 lipca 2015 roku), 726,76 zł stanowiąca wartość zużytej energii elektrycznej opłaconej przez powódkę, 11.232,70 zł będąca równowartością czynszu za przedmiotowe mieszkanie zapłaconego przez powódkę w okresie umowy dożywocia. W ocenie powódki sposób postępowania pozwanej daleko ją krzywdzi i jest wyrazem jej złej woli. Zawierając umowę musiała bowiem mieć świadomość tego, że ze względu na jej sytuację materialną i życiową nie będzie w stanie realizować obowiązków wynikających z umowy. Pozwana nie tylko nie przystąpiła też do renegotjacji warunków umowy, ale i nie interesuje się losem powódki, a jej obecna sytuacja życiowa i materialna jest dla pozwanej całkowicie obojętna.

Pozwana – J. C. wniosła o oddalenie powództwa w całości, podnosząc, że celem, jaki towarzyszył powódce przy zawarciu umowy dożywocia było przeniesienie na pozwaną własności mieszkania przy jednoczesnym zachowaniu stanu ówczesnego, tj. zamieszkiwania samej i opłacania kosztów mieszkania i swoich potrzeb. Sama umowa miała natomiast stanowić ewentualne zabezpieczenie dla powódki. Podkreślała, iż powódka dobrowolnie zwolniła ją z obowiązków wynikających bezpośrednio z umowy, a ustalenia w tym zakresie podejmowane były nie tylko przed jej zawarciem ale i wielokrotnie potwierdzane były przez powódkę w toku umowy. Zaznaczała, że relacje między nimi układały się bardzo dobrze oraz że do czasu nałożenia na powódkę podatku dochodowego z tytułu umowy dożywocia i powzięcia wiadomości o tym fakcie przez syna powódki, nie oczekiwała ona od niej pomocy finansowej ani wspólnego zamieszkiwania w czasie trwania umowy. Wskazywała, iż niezależnie od powyższego od czasu wystosowania przez powódkę pism wzywających do realizacji umowy dożywocia pozwana wielokrotnie oferowała swoją pomoc rzeczową, opiekuńczą jak i finansową, lecz pomoc ta była za każdym razem przez powódkę odrzucana. Twierdziła też, iż uregulowała opłaty za mieszkanie za miesiące kwiecień – grudzień 2015 roku oraz że po podjęciu zatrudnienia zaczęła przelewać środki pieniężne na rzecz utrzymania powódki i zamierza to kontynuować w miarę możliwości.

Na rozprawie w dniu 18 kwietnia 2016 roku powódka oświadczyła, że żąda ewentualne zamiany przewidzianych w przedmiotowej umowie świadczeń w postaci wyżywienia, ubrania, abonamentu telewizyjnego, środków higieny na rentę w kwocie odpowiadającej wskazanej przez powódkę wartości tych świadczeń

Sąd Okręgowy w Słupsku wyrokiem z dnia 26 kwietnia 2016r. w pkt 1 zamienił na dożywotnią rentę w wysokości 800 zł (osiemset złotych) miesięcznie płatną od dnia 17 sierpnia 2015 r. uprawnienia U. C. w postaci kosztów wyżywienia, lekarstw, ubrania, abonamentu telefonicznego i środków higieny wynikające z umowy dożywocia z dnia 19 marca 2012 r. objętej aktem notarialnym sporządzonym przez notariusza J. K. w Kancelarii Notarialnej w C. Rep. (...). W pkt 2 sentencji oddalił powództwo w pozostałym zakresie. Nie obciążył też pozwanej kosztami procesu.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku wyrokiem z dnia 30 maja 2017r. uchylił zaskarżony wyrok w punkcie pierwszym i trzecim i w tym zakresie przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Słupsku, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie kosztach postępowania apelacyjnego.

Sąd II instancji uznał za zasadny zarzut strony pozwanej, iż doszło do naruszenia przez sąd I instancji art. 321 k.p.c. przez orzeczenia w przedmiocie zmiany dożywocia na rentę, gdyż powódka nie zgłosiła skutecznie żądania w

tym zakresie. Podkreślił, że zgłoszone przez powódkę na rozprawie w dniu 18 kwietnia 2016r. żądanie o zamianę dożywocia na rentę jest całkowicie odmienne od roszczenia złożonego w pozwie o rozwiązanie umowy dożywocia, gdyż inne są przesłanki rozwiązania umowy dożywocia przewidziane w art. 913 § 2 k.c., a inne są przesłanki zamiany świadczeń z umowy dożywocia na rentę określone w art. 913 § 1 kc, gdyż są to roszczenia wzajemnie wykluczające się. Skoro powódka skutecznie nie rozszerzyła żądania o zamianę świadczeń na rentę, brak było podstaw do tego, aby sąd skutecznie orzekł w tym przedmiocie. Nie ma bowiem możliwości w przypadku braku podstaw do rozwiązania umowy dożywocia, aby z urzędu zamienić świadczenie na rentę. Wskazał, że strona powodowa winna w wyznaczonym przez sąd terminie złożyć pismo procesowe zawierające sprecyzowane żądanie zamiany świadczeń na rentę. Następnie sąd winien dokonać oceny, czy złożone pismo procesowe zawierające żądanie alternatywne spełnia wymogi pisma procesowego przewidziane art. 126 k.p.c. oraz wymogi pozwu określone w art. 187 k.p.c. W przypadku spełniania powyższych wymogów sąd doręczy pełnomocnikowi pozwanej powyższe pismo. W przypadku skutecznego złożenia roszczenia o zamianę dożywocia na rentę sąd i instancji winien zbadać przesłanki z art. 913 § 1 k.c. i przeprowadzić postępowanie dowodowe stosowanie do powyższych wskazań, biorąc pod uwagę aktualną sytuację osobistą, majątkową i zdrowotną stron i rozstrzygnąć o zasadności tego żądania z uwzględnieniem całości okoliczności faktycznych niniejszej sprawy.

Po przekazaniu sprawy do Sądu Okręgowego w Słupsku powódka została wezwana do złożenia pisma procesowego obejmującego sprecyzowane żądanie alternatywne dotyczące zamiany świadczeń z umowy dożywocia na rentę w terminie 7 dni, pod rygorem uznania, że roszczenie alternatywne nie zostało skutecznie wniesione.

Pismem procesowym z dnia 12 lipca 2017r. powódka wskazała, że wnosi o zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki renty w miejsce świadczeń wynikających z umowy dożywocia w kwocie 800 zł. miesięcznie płatną do 10 – go dnia każdego miesiąca z góry, począwszy od 17 sierpnia 2015r. z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w płatności każdej z rat w miejsce wynikającego z umowy dożywocia obowiązku dostarczania wyżywienia, lekarstw, ubrania, abonamentu telefonicznego oraz środków higieny - przy zachowaniu dożywcotnego prawa do bezpłatnego korzystania z mieszkania.

Dodatkowo pismem procesowym z dnia 8 sierpnia 2017r. wskazała, że domaga się zasądzenia od pozwanej na rzecz powódki kwoty 12.000 wraz z ustawowymi odsetkami od zgłoszenia roszczenia do dnia zapłaty tytułem odszkodowania za niespełniania świadczeń z umowy dożywocia w okresie od 18 kwietnia 2016r. do 12 lipca 2017r., tj. za 15 miesięcy po 800 zł. miesięcznie. Jednocześnie wskazała, że renty w kwocie po 800 zł. miesięcznie domaga się do lipca 2017r.

Pozwana, J. C., wniosła o oddalenie powództwa o zapłatę renty w kwocie 800 zł. miesięcznie w zamian za świadczenie z umowy dożywocia, a także o oddalenie powództwa o zapłatę kwoty 12.000 zł.

Podkreśliła, że w niniejszej sprawie nie ziszczyły się przesłanki do zamiany prawa dożywocia na rentę, albowiem strony od momentu zawarcia umowy dożywocia nie planowały i nie miały zamiaru ze sobą mieszkać, nigdy nie planowały pozostawać ze sobą w bezpośredniej styczności i w takiej styczności nie pozostawały. Warunkiem zapłaty renty jest bowiem, w myśl art. 913 par 1 k.c., aby strony kiedykolwiek po zawarciu umowy dożywocia pozostawały ze sobą we wzajemnej styczności, a następnie po zawarciu doszło do takiej zmiany stosunków, że bezpośrednia styczność nie jest nadal możliwa. Nadto podała, że powódka zwolniła pozwaną z obowiązku wykonywania świadczeń wskazanych w umowie dożywocia w zasadzie w momencie jej zawarcia, tj. dobrowolnie zrezygnowała z tych świadczeń, zrzekając się ich. Dodatkowo wskazała, iż zamiany obowiązków z umowy dożywocia na rentę z datą wcześniejszą niż datą wyroku, tj. od 13 lipca 2017r. jest również nieuzasadnione, albowiem momentem, od którego można mówić o zamianie świadczeń jest niemożność dalszej styczności stron. Skoro strony nie pozostawały w bezpośredniej styczności od zawarcia umowy i nie wykonywały świadczeń, to nie można przyjąć daty przed wyrokowaniem dla roszczenia o rentę. Pozwana zakwestionowała również wysokość renty dochodzonej przez powódkę. Dodatkowo podniosła zarzut nadużycia prawa i sprzeczności zgłoszonego żądania z art. 5 k.c., albowiem powódka zaakceptowała sytuację, iż pozwana nie mieszka z nią i nie planuje przeprowadzki do spornego mieszkania. Zatem sprzeczne z zasadami współżycia społecznego jest żądanie ekwiwalentu za świadczenie wskazane w umowie dożywocia. Dodatkowo podniosła, że uwzględniając roszczenie o rentę, sąd winien uwzględnić ciężką sytuację materialną zobowiązanego, co przenosząc na niniejszą

sprawę winno prowadzić do wniosku, że pozwana nie jest w stanie, z uwagi na trudną sytuację materialną, uiszczać powódce rentę w dochodzonej wysokości. Co do żądanie zapłaty kwoty 12.000 zł. pozwana wniosła o jego oddalenie z uwagi na brak podstaw do uznania, że po stronie powódki nastąpiła szkoda w postaci utarty świadczeń w kwocie 800 zł. miesięcznie od kwietnia 2016r. do sierpnia 2017r. z przyczyn opisanych wyżej.

Na rozprawie w dniu 14 grudnia 2017r. powódka cofnęła powództwo w zakresie żądania rozwiązania umowy dożywocia oraz w zakresie żądania zapłaty kwoty 36.159,46 zł. , a także w zakresie odsetek ustawowych za opóźnienie od kwoty 800 zł. od 17 sierpnia 2015r. do 12 lipca 2017r.

Pozwana wyraziła zgodę na cofnięcie powództwa.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy sąd ustalił:

Powódka U. C. jest babcią pozwanej J. C. (**bezsporne**).

Umową z dnia 19 marca 2012 roku zawarła w formie aktu notarialnego powódka, U. C. przeniósła na rzecz pozwanej J. C. własność lokalu mieszkalnego numer (...), położonego w budynku nr (...) przy ulicy (...) II w C. w zamian za zapewnienie jej dożywotniego utrzymania, polegającego na przyjęciu jej jako domownika, dostarczaniu wyżywienia, ubrania, mieszkania a także odpowiedniej pomocy i pielęgnacji w chorobie oraz sprawieniu powódce własnym kosztem pogrzebu odpowiadającego zwyczajom miejscowym. Jednocześnie J. C. oświadczyła, iż U. C., w ramach ustanowionego dożywocia, ma prawo korzystania z dotychczas przez nią zajmowanych dwóch pokoi, kuchni, łazienki, przedpokoju w przedmiotowym lokalu i z piwnicy, z oświetleniem, wodą, gazem i ogrzewaniem, z używalnością pomieszczeń i urządzeń przeznaczonych do wspólnego użytku mieszkańców lokalu oraz prawo do swobodnego poruszania się po całym lokalu.

Dowód: wypis aktu notarialnego Rep. A nr (...) k. 10-15.

Inicjatorem przeniesienia na pozwaną własności mieszkania była powódka. Strony łączyły bardzo dobre relacje. U. C. była dumna, że wnuczka rozpoczęła studia. O takiej formie przeniesienia własności powódka zdecydowała samodzielnie po rozmowie z notariuszem, który wyjaśnił stronom różnice między umową darowizny i dożywocia, wskazując, iż ta druga forma w większym stopniu zabezpieczy interesy powódki, nadto wyłączy ona możliwość żądania przez syna powódki zachowku. Powódka nie poinformowała swojego syna o tym, że zawarła sporną umowę. W dacie zawarcia umowy babcia z wnuczką nie mieszkały razem. Pozwana studiowała w G., nie miała środków finansowych, które pozwalałyby jej na realizowanie świadczeń wynikających z zawartej umowy. Powódka wiedziała o sytuacji życiowej i finansowej wnuczki. Przed zawarciem umowy nie było mowy o tym, że pozwana przeprowadzi się do C.. U. C. nie oczekiwała i nie żądała tego od wnuczki, jak również by ponosiła ona koszty związane z jej utrzymaniem.

Dowód: zeznania świadków: D. T. (1) k. 128v.-129, P. M. k. 129-129v., K. B. k. 129v.-130, przesłuchanie pozwanej k.162v.-163 v. i k.127v.-130, częściowo przesłuchanie powódki k. 161v.-162v i k.126v.-127v.

Po zawarciu umowy dożywocia stosunki między stronami w dalszym ciągu były serdeczne. W ich sytuacji życiowej nic nie zmieniło się w stosunku do okresu sprzed zawarcia umowy. Powódka mieszkała nadal w przeniesionym na rzecz wnuczki mieszkaniu, ponosiła koszty związane z jego eksploatacją i własnym utrzymaniem. Nie domagała się od pozwanej, by kupowała jej żywność, odzież, ponosiła koszty związane z mediami, czynszem za mieszkanie. Nie żądała też by przeprowadziła się ona do C. i z nią zamieszkała. Pozwana nadal mieszkała i studiowała w G., wyszła za mał. Utrzymywała z babcią kontakt telefoniczny, interesowała się jej życiem, pamiętała o ważnych dla niej datach, odwiedzała ją w weekendy, spędzała z nią święta. Strony wzajemnie obdarowywały się prezentami.

Dowód: zeznania świadków: P. M. k. 129-129v., K. B. k. 129v.-130, przesłuchanie pozwanej k.162v.-163 v. i k.127v.-130, częściowo przesłuchanie powódki k. 161v.-162v i k.126v.-127v.

Sytuacja uległa zmianie w 2014 roku, gdy na powódkę nałożony został podatek dochodowy z umowy dożywocia. Faktem tym powódka była poddenerwowana. Pozwana przy pomocy znajomego prawnika pomagała pisać babci w

tej sprawie odwołania do Urzędu Skarbowego, deklarowała pomoc w spłacie tego zadłużenia. W maju o umowie dożywocia, a w sierpniu o wynikającym z niej obowiązku podatkowym dowiedział się syn powódki A. C. (1). Zabrał on wówczas akt notarialny do domu i udał się na konsultacje do prawnika. Uważał on bowiem, iż umowa powinna być rozwiązana, gdyż powódka wcześniej twierdziła, iż mieszkanie przepisze na rzecz wszystkich wnuków. Poinformował też powódkę, iż pozwana jest zobowiązana zarówno do utrzymania mieszkania jak i powódki.

Dowód: zeznania świadków: częściowo A. C. (1) k. 160v.-161v., K. B. k.129v.-130.

W grudniu 2014 roku U. C. wręczyła pozwanej do podpisania pismo datowane na dzień 19 grudnia 2014 roku, sporządzone przez jej syna, a stanowiące wezwanie pozwanej do natychmiastowego przystąpienia do realizacji umowy oraz do zapłaty dotychczasowego zadłużenia wynikającego z ponoszonych przez powódkę kosztów utrzymania siebie i mieszkania. Jednocześnie powódka powiedziała pozwanej, iż nie oczekiwała od niej żadnych świadczeń opisanych w umowie dożywocia.

Dowód: pismo z dnia 19 grudnia 2014 roku k. 30, zeznania świadków: D. T. (1) k. 128v.-129, K. B. k. 129v.-130.

J. C. zdecydowała się odpowiedzieć pisemnie na list babci, przypominając o ustaleniach czynionych przed zawarciem umowy oraz oferując jej pomoc w zorganizowaniu wizyt u lekarza, a także w niewielkim zakresie finansową. Powódka odrzuciła tę pomoc. Zaczęła unikać kontaktu z pozwaną i ochładzać ich stosunki. Pozwana w dalszym ciągu w rozmowach telefonicznych oferowała powódce pomoc, z której ta nie chciała jednak korzystać. W marcu 2015 roku pozwana ponownie otrzymała pismo zredagowane przez syna powódki, a wzywające ją do realizacji umowy oraz zaprzeczające by kiedykolwiek zwolniona ona została z obowiązku dostarczania powódce środków utrzymania. Powódka nie wyraziła też zgody i chęci na spotkanie się z wnuczką w czasie świąt wielkanocnych. W kwietniu 2015 roku powódka poprosiła pozwaną by opłacała czynsz za mieszkanie. W dniu 4 stycznia 2016 roku pozwana uregulowała zadłużenie z tytułu opłat za używanie lokalu mieszkalnego za miesiące-kwiecień-grudzień 2015 roku. co też ta uczyniła. Nadto pozwana po podjęciu przez nią pracy zaczęła począwszy od października 2015 roku przelewać powódce kwoty rzędu 200 zł z przeznaczeniem na jej utrzymanie. Ponieważ powódka nie posiada konta bankowego, środki te przelewane są na konto siostry pozwanej, która przekazuje je babci.

Dowód: pismo z dnia 9 marca 2015 roku k. 33-34, zaświadczenie Spółdzielni Mieszkaniowej w C. k. 74, zeznania świadków: D. T. (2) k.128v.-129, K. B. k. 129v.-130, częściowo A. C. (1) k. 160v.-161, częściowo przesłuchanie powódki k. 161v.-162, przesłuchanie pozwanej k.162v.-163v.

U. C. ma 88 lat. Uzyskuje emeryturę łącznie z zasiłkiem pielęgnacyjnym w wysokości 1.100 zł., po potrąceniu kwoty 450 zł. z tytułu podatku od czynności w postaci umowy dożywocia z dnia 19 marca 2012r.

Powódka wydatkuje miesięcznie: kwotę 600 zł. na wyżywienie, 200 zł. na lekarstwa, 60 zł. na telefon, 53 zł. na opłaty ze telewizję kablową, 100 zł. na środki czystości.

Powódka zażywa leki na nadciśnienie, na serce, „na spanie”. Ma słabe nogi, dokuczają jej zawroty głowy. W 2017r. trzykrotnie przebywała w szpitalu (w lutym, maju i sierpniu) z uwagi na problemy z krążeniem, sercem oraz chorobą nowotworową. Raz na dwa miesiące ma wizyty u kardiologa, za które płaci 150 zł.

Syn powódki, A. C. (2) odwiedza ją raz w tygodniu. Robi dla niej większe zakupy w postaci mleka, jajek, mąki, cukru, płynów do kąpieli, czy proszków do prania. Powódka zwraca mu pieniądze wydatkowane na te artykuły.

Powódka miała uzyskać zwrot kwoty 1.583 zł za okna plastikowe, które założyła w spornym lokalu przed podpisaniem umowy dożywocia. Zarządca poinformował ją, że kwotę tę zwróci aktualnemu właścicielowi lokalu. Pozwana wydała dyspozycję, by kwotę tę zaliczyć na poczet zaległego czynszu za sporny lokal. Tymczasem powódka oczekiwała i żądała od powódki zwrotu tych pieniędzy. W tej sprawie dzwoniła do wielokrotnie, a pozwana nie odbierała telefonu.

Od pozwanej powódka otrzymała kwotę 1.150 zł., tj. 300zł. w październiku 2017r., 450 zł. w czerwcu 2017r. oraz 400 zł. w lutym 2017r.

Powódka od 11 lat mieszka sama w lokalu mieszkalnym położonym w C. przy ul. (...) II(...). Jest samodzielna. Do 2016r. zaprowadzali odbierała z przedszkole

Dowód: zeznania świadka K. B. k.129v - 130, przesłuchanie powódki 00:19:40, 00:24:39, 00:28:02, 00:31:14, 00:34:02, 00:35:26, 00:36:32, 00:41:35 protokół rozprawy z dnia 14 grudnia 2017r., k. 295 – 296,

Pozwana ma 26 lat. Mieszka, pracuje w K.. Z zawodu jest pedagogiem specjalnym. Jej specjalizacja to oligofrenopedagogika. Do 2016r. pod studiowała w G.. Zdobyła tytuł magistra.

Następnie przeprowadziła się K. wraz ze swoim partnerem. Tam pracuje w przedszkolu w oddziale integracyjnym. Jej dochód wynosi około 2.700 zł.

(...) powódki studiuje na kierunku lekarskim na 4 roku. Jego rodzice nie pomagają mu w wydatny sposób. Uzyskuje stypendium naukowe i socjalne. Jest osobą niepełnosprawną, gdyż cierpi na bezdech senny.

Powódka nie ma nikogo na utrzymaniu. Mieszka wraz z partnerem na stacji, za którą opłata czynszowa wynosi 1.200 zł. miesięcznie. Wydatkuje około 750 zł. na wyżywienie, 70 zł. na bilet miesięczny, 40 zł na telefon. Od 2015r. opłaca czynsz za mieszkanie zajmowane przez powódkę w kwocie około 400 zł. miesięcznie.

Splaca dług do ZUS w kwocie 3.600 zł z uwagi na nieprawidłowo naliczone przez ten organ świadczenie rentowe za 2016r. Do sierpnia 2016r. pobierała rentę rodzinną z uwagi na śmierć rodziców wraz z dodatkiem dla sierot zupełnych w łącznej wysokości 1.300 zł. miesięcznie.

Powódka nie jest właścicielem innych nieruchomości aniżeli tej położonej w C. przy ul. (...) (...), ani też cennych ruchomości.

Dowód: przesłuchanie pozwanej 00:47:08 – 01:02:34 protokół rozprawy z dnia 14 grudnia 2017r., k. 296 -297v ,

Strony nie utrzymują obecnie kontaktu osobistego, nie dochodzi między nimi do kłótni (**bezsporne**).

Sąd po ponownym rozpoznaniu zważył:

Wobec tego, że powódka cofnęła powództwo w zakresie rozwiązania umowy dożywocia z dnia 19 marca 2012r. oraz roszczenie o zapłatę kwoty 36.519,46 zł., a pozwana wyraziła zgodę na powyższe, sąd na podstawie art. 355 par 1 k.p.c. w zw. z art. 203 par 1 i par 4 k.p.c., orzekł jak w punkcie pierwszym sentencji wyroku. Uznał bowiem, że cofnięcie powództwa w zakresie opisanym wyżej nie jest sprzeczne z prawem oraz zasadami współżycia społecznego, nadto nie zmierza do obejścia prawa.

W zakresie dalszych roszczeń powódki stwierdzić należy, iż roszczenie powódki o rentę jest zasadne w całości, zaś roszczenie o zapłatę odszkodowania – zasadne w części.

Stosownie do art. 913 § 1 k.c., jeżeli z jakichkolwiek powodów wytworzą się pomiędzy dożywcotnikiem a zobowiązanym takie stosunki, że nie można wymagać od stron, żeby pozostawały nadal w bezpośredniej ze sobą styczności, Sąd na żądanie jednej z nich zmieni wszystkie lub niektóre uprawnienia objęte treścią prawa dożywocia na dożywcotnią rentę odpowiadającą wartości tych uprawnień.

Przesłanką wystąpienia z powyższym żądaniem jest wytworzenie się między dożywcotnikiem a zobowiązanym takich stosunków, że nie można od nich wymagać, żeby nadal pozostawały w bezpośredniej ze sobą styczności, z tym, że przy zamianie uprawnień objętych treścią prawa dożywocia na dożywcotnią rentę, odpowiadającą wysokości tych uprawnień, nie mają istotnego znaczenia przyczyny wytworzenia się takich stosunków między stronami.

W okolicznościach niniejszej sprawy uznać należy, że stan relacji między stronami jest tego rodzaju, że nie można wymagać od nich, aby pozostawały w bezpośredniej ze sobą styczności. Zgromadzony materiał dowodowy, a nadto aktualne stanowiska obu stron wskazują na to, że pozwana nie deklaruje przeprowadzenia się do C. w celu realizacji świadczeń wobec powódki wynikających z tej umowy. Nie istnieje zatem możliwości pełnej realizacji przez pozwaną obowiązków ją obciążających z tytułu powyższej umowy dożywocia.

Zachodzą zatem przesłanki zamiany dożywocia na dożywotnią rentę przewidziane w art. 913 par 1 k.c.

Wskazać jednocześnie w tym miejscu należy, iż nie sposób podzielić stanowiska pozwanej, że treść art. 913 par 1 k.c. wymaga, by strony faktycznie ze sobą mieszkały oraz, że roszczenie o dożywotnią rentę uaktualnia się jedynie wówczas, gdy świadczenie lub część świadczeń z umowy dożywocia nie może realizowana właśnie z uwagi na to, że brak możliwości dalszej bezpośredniej ze sobą styczności. Zdaniem sądu, wykładnia logiczna przepisu art. 913 par 1 k.c. prowadzi do wniosku, że przepis powyższy dotyczy również takich sytuacji, że nie można wymagać od stron umowy dożywocia, by miały ze sobą bezpośrednią styczność. Interpretacja prezentowana przez pozwaną w znaczący sposób ograniczałaby możliwość dożywotnika domagania się renty dożywotniej w miejsce świadczenia lub części świadczeń z umowy dożywocia. W zasadzie dożywotnikowi, który nie ma bezpośredniej styczności z zobowiązanym pozostawałoby jedynie uprawnienie do rozwiązania umowy dożywocia, a to roszczenie, jak wskazuje treść art. 913 par 2 k.c. może zostać uwzględnione jedynie w wyjątkowych wypadkach. Wskazać należy, iż interpretacja przedstawiona przez pozwaną prowadziłaby też do trudniejszej sytuacji zobowiązanego, który z uwagi na brak możliwości spełniania świadczeń z umowy dożywocia np. z powodu zamieszkiwania w innej miejscowości, czy nawet kraju, nie mógłby zaproponować renty dożywotniej w miejsce świadczeń z umowy dożywocia. Sąd zatem oparł się na szerszej wykładni przepisów prawa z art. 913 par 1 k.c.

Wobec wniosku, iż nie istnieje możliwość pełnej realizacji przez pozwaną obowiązków ją obciążających z tytułu umowy dożywocia z dnia 19 września 2012r. roszczenie powódki o zamianę uprawnień z umowy dożywocia na rentę dożywotnią znajduje oparcie w przepisie art. 913 par 1 k.c.

Podkreślić należy, że dożycie (...) jest umową nazwaną, kauzalną, konsensualną, dwustronnie zobowiązującą, wzajemną i odpłatną, której celem jest zapewnienie zbywcy albo osobie mu bliskiej dożywotniego utrzymania w zamian za przeniesienie własności nieruchomości. Do uznania wzajemności umowy wystarczające jest subiektywne przekonanie stron umowy, że świadczenie jednej strony jest odpowiednikiem świadczenia drugiej strony. Umowa kreuje stosunek trwały, który wygasa w chwili śmierci dożywotnika, z tym że w braku odmiennej umowy obowiązkiem nabywcy nieruchomości jest również sprawienie pogrzebu (Autor: (...) Tytuł: Komentarz do art.908 Kodeksu cywilnego, Stan prawny: 2017.03.15, lex on line. Wolters Kluwer).

Pozwana z zamian za nabycie prawa własności lokalu mieszkalnego położonego w C. przy ul. (...)(...) zobowiązała się zapewnić powódce dożywotnie utrzymanie, polegające na przyjęciu jej jako domownika, dostarczaniu wyżywienia, ubrania, mieszkania a także odpowiedniej pomocy i pielęgnacji w chorobie oraz sprawieniu powódce własnym kosztem pogrzebu odpowiadającego zwyczajom miejscowym. Jednocześnie J. C. oświadczyła, iż U. C., w ramach ustanowionego dożywocia, ma prawo korzystania z dotychczas przez nią zajmowanych dwóch pokoi, kuchni, łazienki, przedpokoju w przedmiotowym lokalu i z piwnicy, z oświetleniem, wodą, gazem i ogrzewaniem, z używalnością pomieszczeń i urządzeń przeznaczonych do wspólnego użytku mieszkańców lokalu oraz prawo do swobodnego poruszania się po całym lokalu.

Wskazać należy, iż renta dożywotnia z art. 913 par 1 k.c. stanowi surogat świadczeń, jakie ma spełnić zobowiązany. Jej wysokość winna być obliczona według wartości uprawnień wynikających z umowy dożywocia, a nie np. według potrzeb dożywotnika.

Kwota renty dożywotniej wskazana przez powódkę zasługuje na aprobatę. Przesłuchanie powódki oraz zasady doświadczenia życiowego pozwalają na wniosek, że kwota 800 zł. stanowi odpowiedni ekwiwalent świadczenia polegającego obowiązkowo dostarczenia wyżywienia, lekarstw, ubrań oraz środków higieny. Powódka zeznała, że

miesięcznie wydatkuje 600 zł. na wyżywienie, 200 zł. na lekarstwa oraz 100 zł. na środki czystości. Nie wskazała wprawdzie kwoty wydatkowanej na ubrania, lecz sąd uznał te wydatki jako nieznaczne w budżecie domowym powódki.

Sąd nie znalazł podstaw do obniżenia dochodzonej kwoty dochodzonej przez powódkę z uwagi podnoszone przez pozwaną zarzuty.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że nie zachodzą po stronie pozwanej szczególne okoliczności, które uzasadniałyby zmniejszenie wysokości renty. Przesłuchanie pozwanej prowadzi do wniosku, że sytuacja finansowa pozwanej nie jest najlepsza. Uzyskuje dochód około 2.700 zł., a jej wydatki oscylują w granicy 2.400 zł., łącznie z opłatą czynszu za mieszkanie zajmowane w K.. Podkreślenia wymaga jednak okoliczność, że pozwana nie ma nikogo na utrzymaniu, gospodarstwo domowe prowadzi z partnerem, który winien dokładać się do kosztów utrzymania, chociażby w zakresie opłat związanych z wynajmowanym mieszkaniem. Dodatkowo podkreślić należy, że pozwana stała się właścicielką spornego lokalu mieszkalnego wskutek zawarcia umowy dożywocia z dnia 19 marca 2012r. Nastąpiło przysporzenie do jej majątku, przy czym do przysporzenie to nie nastąpiło tytułem darmym. Powódka, by udźwignąć ciężar obowiązków spoczywających na niej z umowy dożywocia, związanych aktualnie z zapłatą renty dożywotniej, winna rozważyć zwiększenie swej aktywności zawodowej, czy zarobkowej. Brak jest okoliczności faktycznych, w tym zdrowotnych, które stawałyby temu naprzeciw.

Dodatkowo w sprawie nie występują zasady współżycia społecznego, które odmawiałyby udzielania powódce ochrony prawnej (art. 5 k.c). Okoliczność, że strony umowy na początku nie zdawały sobie sprawy z charakteru umowy dożywocia, w tym z faktu, iż jest to umowa odpłatna, nie może niweczyć roszczeń powódki. Wskazać jednocześnie należy, że po stronie pozwanej po zawarciu umowy dożywocia wystąpiło zachowanie, które budzi wątpliwości co do poprawności. Sąd ma na uwadze zaniechanie pozwanej rozliczenia się z powódką w zakresie zwrotu kosztów montażu okien plastikowych oraz jej bierną postawę we wsparciu powódki – swej babci, w zakresie spłaty zobowiązania podatkowego związanego z przekazaniem pozwanej własności lokalu mieszkalnego położonego w C. przy ul. (...) (...). Pozwana nie wsparła powódki chociażby w symboliczny sposób, nie okazała troski o powódkę, która jest osobą w starszym wieku. Przecież sytuacja powódki wskutek obciążenia zobowiązaniem podatkowym uległa zdecydowanemu pogorszeniu, a możliwości poprawy tej sytuacji przez powódkę w zasadzie w ogóle nie występowały i nadal nie występują, właśnie z uwagi na jej wiek oraz stan zdrowia. Sama ta okoliczność powoduje, że pozwana nie może powoływać się w niniejszej sprawie na zasady współżycia społecznego.

Mając zatem na uwadze art. 322 k.p.c. i art. 913 par 1 k.c. sąd orzekł jak w punkcie pierwszym sentencji wyroku, przy czym uwag na fakt, iż pozwana zapłaciła powódce w październiku 2017r. kwotę 300 zł., sąd pomniejszym rentę należną za październik 2017r. właśnie o tę kwotę.

Jeżeli chodzi o datę początkową, od której pozwana ma obowiązek płatności tej renty, to sąd wskazał datę początkową na lipiec 2017r., zgodnie z żądaniem. Pomimo, iż orzeczenie w tej sprawie ma charakter konstytutywny, to orzecznictwo dopuszcza ustalenie daty płatności renty wcześniej aniżeli data wyrokowania, tj. od momentu gdy świadczenia z umowy dożywocia nie były wykonywane (tak Sąd Apelacyjny w Lublinie w uzasadnieniu wyroku z dnia 28 listopada 2013 roku w sprawie (...), Lex nr (...)). W niniejszej sprawie świadczenia z umowy dożywocia nie były wykonywane od samego zawarcia umowy. Bezsprzecznie też powódka nie oczekiwała i nie żądała od pozwanej ich wypełnienia. Za takie jednoznaczne żądanie wypełnienia przez pozwaną umowy dożywocia nie mogą być potraktowane przedsądowe pisma o tej treści, skoro jednocześnie powódka w ustnych rozmowach z pozwaną wskazywała, że w dalszym ciągu nie oczekuje od niej tych świadczeń, a jedynie że potrzebne są jej środki na spłatę zadłużenia podatkowego. Trudno więc wymagać od pozwanej, by już od czasu pierwszego pisma powódki zachowywała się inaczej. Dlatego też sąd uznał, że tym momentem, w którym można uznać, że stanowisko powódki co do tego, że domaga się ona realizacji umowy dożywocia zostało określone w sposób dostateczny, jest moment zgłoszenia przez powódkę na rozprawie w dniu 18 kwietnia 2016 roku, że żąda zamiany przewidzianych w przedmiotowej umowie świadczeń w postaci wyżywienia, ubrania, abonamentu telewizyjnego, środków higieny na rentę w kwocie odpowiadającej wskazanej przez powódkę wartości tych świadczeń. Zatem roszczenie powódki, która domagała się renty do lipca 2017r., sąd uznał za zasadne.

Odnosząc się natomiast do roszczenia odszkodowawczego opartego na art. 471 k.c., a zobowiązującego dłużnika do naprawienia szkody wynikającego z nienależytego wykonania umowy lub jej niewykonania, a obejmującego należność 12.000 zł wynikającą z sumy równowartości tych świadczeń do których pozwana była zobowiązana, a których nie wykonywała od daty wniesienia pozwu w niniejszej sprawie, tj. do kwietnia 2016r. do lipca 2017r., to sąd uznał je w części za zasadne.

Zgodnie z treścią art. 471 k.c. dłużnik obowiązany jest do naprawienia szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, chyba że niewykonanie lub nienależyte wykonanie jest następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi.

W niniejszej sprawie pozwana bezspornie, jak to już podnoszono, nie świadczyła na rzecz powódki. Niemniej było to wynikiem tego, że strony od samego początku zgodnie inaczej realizowały tę umowę, niż to wynikało z jej brzmienia. Wykonanie tej umowy polegało bowiem na tym, że własność mieszkania została przeniesiona na pozwaną, powódka – dożywotnik, korzystała z niego w pełnym zakresie jednocześnie, ponosząc koszty związane z jego eksploatacją jak i swoim osobistym utrzymaniem. To, że pozwana nie wykonywała w pełni świadczeń nałożonych na nią umową dożywocia nie wynikało z przyczyn przez nią zawinionych, ale z ukształtowanych zgodnie między stronami stosunków.

Jednakże w dniu 18 kwietnia 2016r. na rozprawie powódka wyraźnie określiła, iż oczekuje od pozwanej ekwiwalentu za świadczenia z umowy dożywocia. W tym czasie powódka wskazała swe stanowisko, iż oczekuje renty dożywotniej. Przed kwietniem 2016r. powódka nie oczekiwała świadczeń realnych z umowy dożywocia, ale w kwietniu 2016r. uznała, że brak świadczeń uzasadnia żądanie rentowe. W tym stanie rzeczy, sąd na podstawie art. 471 k.c. zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 10.350zł. jako odszkodowanie za nienależyte wykonanie przez pozwaną umowy dożywocia. Na kwotę tę złożyły się opłaty po 800 zł. za każdy miesiąc, z pominięciem kwietnia 2016r. oraz lipca 2017r., tj. 14 x 800 zł. = 11.200 zł. , albowiem powódka dopiero w połowie kwietnia 2016r. zaprezentowała swe stanowisko w zakresie oczekiwania co do realizacji umowy dożywocia, zaś za miesiąc lipiec 2017r. sąd zasądził od pozwanej na rzecz powódki rentę w punkcie pierwszym wyroku. Nadto kwotę sąd pomniejszonym o dwie wpłaty dokonane przez pozwaną na rzecz powódki w okresie objętym sporem, tj. 450 zł. w czerwcu 2017r. oraz 400 zł. w lutym 2017r.

W tym stanie rzeczy na podstawie art. 471 k.c. w zw. z art. 908 k.c. i art. 913 par 1 k.c. orzeczono jak w punkcie 3 sentencji.

O kosztach zastępstwa procesowego sąd orzekł w punkcie 5 wyroku na podstawie art. 100 k.p.c., mając na uwadze, że w zakresie roszczenia o rozwiązanie umowy dożywocia oraz o zapłatę kwoty 36.519,46 zł. powódka przegrała proces, bo cofnęła powództwo, zaś w zakresie roszczenia o rentę dożywotnią i odszkodowanie, to pozwana powództwo przegrała.

O nieopłaconych kosztach pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu sąd orzekł na podstawie par 6 pkt 6 i par 12 ust. 1 pkt 2 w zw. z par 2 ust. 13 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2001r. sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U z 2015r., poz. 617) obowiązującego w dniu wniesienia pozwu z tej sprawie.

Sąd jednocześnie na podstawie art. 102 k.p.c. nie obciążył powódki opłatą od rozszerzonego powództwa w zakresie żądania zapłaty kwoty 12.000zł., albowiem uznał, że niewysokie dochód pozwanej oraz obciążenie finansowe związane z realizacją umowy dożywocia, skutkują wnioskiem, że sytuacja finansowa powódki jest trudna.

Na oryginale właściwy podpis